

Luontoselvitykset **2016**:

Ari Jäntti:

- **Viisarimäen** yritysalue:
Liito-oravat, lähteet ja puro
- **Saarinen II:**
liito-oravat

Viisarinmäen yritysalueen asemakaavan luontoselvitys

Tekijä: FT biologi Ari Jäntti

Viisarinmäen yritysalueen asemakaava alueen luontoa on inventoitu maastossa huhtikuussa 2016 ja Toivakan kirkonkylän osayleiskaavan luontoinventoinnin yhteydessä kesällä 2014 (Jäntti 2014).

Viisarinmäen yritysalueen asemakaava sijaitsee Viisarinmäentien (618) varressa noin kilometri Toivakan keskustasta etelän suuntaan. Alue on maa- ja metsätalouskäytössä olevaa aluetta, eikä siellä ole olemassa olevaa asutusta. Alueen eteläosa on etelään viettävää kumparepeltoa.

Kuva 1. Yritysasemakaava-aluetta, pellon laidasta alkava männikkö ja jokunen haapa

Metsä

Pellon pohjoispuolella metsä on pääosin puolukka-mustikkatyyppin VMT nuorehkoa männikköä (30-40 v). Kosteimmilla kohdilla kasvaa yleisiä rahkasammalia *Sphagnum sp.* ja vähän variksenmarjaa *Empetrum nigrum* ja suopursua *Rhododendron tomentosum*. Paikoin pohjakenttäkerroskasvillisuus on niukkaa, seinäsammalta *Pleurozium schreberi*, metsänliekosammal *Rhytidiadelphus triquetrus*, poronjäkälää *Cladonia rangiferina*. Hieman löytyy myös kanervatyyppinlaikkuja (CT).

Kaava-alueen pohjoisosassa on syvä ja varsin metsittynyt sorakuoppa, jossa kasvaa männyn *Pinus sylvestris* lisäksi harmaaleppää *Alnus incana*, koivua *Betula sp*, erilaisia jäkäliä (poron-, tina-*Stereocaulon sp*, torvijäkälää *Cladonia sp.*), ketunlieko *Huperzia selaco*, pikku- *Pyrola minor* ja keltatalvikki *Pyrola chlorantha*. Paahteista rinnettä ei juuri enää ole, eikä avointa rinnettä törmäpääskyn *Riparia riparia* pesiä (Kuva 2).

Kuva 2. Metsittynyt sorakuoppa kesällä 2014

Lähteet, ojat ja puro

Alueen kaakkoiskulmassa on muuttunut ojitettu rämekorpimainen osuus, josta alkaa metsäoja etelän suuntaan, johon liittyy myös idästä päin tulevia oja.

Matalan töyrään alla sijaitsee lähdealue, metsälain 10 § mukainen monimuotoisuuden säilyttämisen kannalta erityisen tärkeä elinympäristö (Kansalaisen karttapaikan mukaan arvioitu KJ:n yhtenäiskoordinaatisto 688665:345101, Liitekartassa 1 Lä1) (Kuva 3). Kaavas suunnitelmakartassa lähde sijaitsee TM-2 153 tontin 1 kaakkoiskulmassa. Vesilaki (luku 2 11 §) suojelee itse lähdeallasta ja metsälaki lähteen lähiympäristöä.

Lähdekasvillisuus on varsin niukkaa johtuen ennen harvennusta olleesta ylitiehästä puustosta lähteen ympärillä. Nyt lähteen reunoilla kasvoi kuivemmilla osilla muun muassa soreahiirenporras

Athyrium filix-femina, pikku- ja isotalvikki *Pyrola rotundifolia* ja ahomansikka *Fragaria vesca*. Sammaleita kasvaa lähteessä vähän muun muassa tunnistamaton maksasammal *Marchantiopsisida* ja lehväsammalia *Rhizomnium sp.*

Lähteen ympärillä on jonkin verran kookasta lahoppuuta, muun muassa kookas kaatunut raita *Salix caprea*. Lähistöllä on myös varttuneita haapoja *Populus tremola*. Lähteessä lojui myös harvennusrisuja. Tästä lähde- ja puroympäristöstä ei ole mainintaa aiemmassa luontoselvityksessä (Jäntti 2014).

Kuva 3. Niukkakasvinen lähdeympäristö

Pellon reunassa on myös lähdemäinen vesilammikko, lähde? Kevään lumensulamis- ja sadetulvavesi oli täyttänyt lammikon, eikä tiedossa ole onko paikassa vettä myös kesällä. Aluskasvillisuus niukka ja puuston ympäröimää – hiljattain on tehty harvennus. Tämä vesilammikko sijaitsee suunnitellun yritysasemakaava-alueen TM-2 153 tontin 2 pohjoislaidassa (688665: 345097, Liitekarttamerkintä Lä2, Kuva 4).

Kuva 4. Pellon reuna vesilammikko, lähde?

Asemakaava-alueen halki kulkee länsi – itäsuuntainen vanha ajoura, jonka eteläpuolella kaava-alueen itälaidassa alkaa oja etelän suuntaan (Kuva 5). Ojaan yhtyy toinen oja idästä ja tästä kohden alkaa **noropuro (metsälain 10§ mukainen erityisen tärkeä elinympäristö)** edeten ylitieheän metsän suojissa (Kuva 6). Puron reunoille on kaivettu useita poikittaisia kuivatusoja, osa oli lumien sulaessakin kuivia (20.4.2016). Osittain puron vesi kulki näkymättömissä sammaleisessa louhikossa norona. Norolla tarkoitetaan sellaista puroa pienempää vesiuomaa, jonka valuma-alue on vähemmän kuin kymmenen neliökilometriä ja jossa ei jatkuvasti virtaa vesi, eikä kalankulku ole merkittävässä määrin mahdollista.

Kasvillisuus puron varressa on tavanomaista: pajuja *Salix sp*, metsäalvejuuri *Dryopteris carthusiana*, mesiangervo *Filipendula ulmaria*, metsäkastikka *Calamagrostis arundinacea*, rentukka *Caltha palustris* ja tavanomaisia sammalia muun muassa luhtakuirisammal *Calliergon cordifolium* ja ruusukesammal *Rhodobryum roseum*. Puron varren ylitieheää puustoa on hiljattain harvennettu, mikä saattaa lisätä tulevaisuudessa kasvilajeja aluskasvillisuudessa. Puron pääuoma on luonnontilaisen kaltainen eli mutkitteleva, vaikkakin sen ympärillä on metsä varsin nuorta kuusta ja koivua.

Muutokset vedenlaadussa ja kulussa vaikuttavat alapuoliseen monimuotoisuuden kannalta arvokkaaseen Hietakosken puroon ja sitä kautta osalta Leppäveden Pohjoonlahteen.

Kuva 5. Puron alkupään oja

Kuva 6. Tiheikkönoropuro

Kuva 6. Puro-ouma asemakaavan kaakkoiskulmassa pellon laidan tien alituspaikassa on sangen vaatimaton

Kuva 7. Asemakaava alueen pelto ja taustalla koivikkoinen noropuronotko

Alueen itäpuolelle jää louhikkoinen pääosin mäntyä ja kuusta Kärmevuori ja sen takana sijaitsee laajempi Kiikarvuori, joka nousee yli 150 metriä meren pinnan yläpuolelle.

Linnusto

Linnusto on tyyppillisen harvaa. Keväällä 2016 reviiriään pitivät alueella ainakin talitiainen *Parus major*, hömötiainen *Poecile montanus*, kulorastas *Turdus viscivorus*, punarinta *Erithacus rubecula*, keltasirkku *Emberiza citrinella* ja peippo *Fringilla coelebs*. Yölaulajakuuntelussa aamuyöstä 19.6.2014 alueella ei havaittu kehrääjää *Caprimulgus europaeus*. Tällä asemakaavalla havaituista lajeista hömötiainen luokitellaan nykyisin uhanalaisuusluokituksessa vaarantuneeksi (VU) lajiksi. <http://www.birdlife.fi/suojelu/lajit/homotiainen.shtml>

Liito-orava

Liito-orava *Pteromys volans* on rauhoitettu (Luonnonsuojelulaki 38§) ja se on EU:n tiukasti suojelema nisäkäslaji. Liito-orava on mainittu Euroopan yhteisön neuvoston direktiivin (92/43/ETY) liitteessä IV (a). Liito-oravan lisääntymis- ja levähdyspaikkojen hävittäminen ja heikentäminen on kielletty (Luonnonsuojelulaki 49 §).

Lähin liito-oravahavainto on tehty noin 100 metrin päästä asemakaavan luoteiskulmasta. Paikka sijaitsee kaava-alueesta nähden pienen kumpareen takana, missä sijaitsee peruskarttalehtiinkin merkattu luonnontilainen lähde (metsälain mukainen kohde). Viisarinmäen yrityssemakaava-alue on selvitetty liito-oravan vuoksi kesällä 2014 ja nyt keväällä 4.4. ja 26.4.2016. Eikä alueella havaittu merkkejä liito-oravasta.

Tämän asemakaavan itäpuolella on Torvilehto - niminen metsäalue, jossa vanhemman kuusivaltaisen metsän laidassa oli kesällä 2014 liito-oravan elinpiiri (noin 150 metriä asemakaavasta). Nyt 2016 löytyi liito-oravan papanoita vain yhden kuusen juurelta samalta alueelta. Mutta valmistuva kaava ei vaikuta suoraan tähän reviiriin.

Myös asemakaava-alueen länsipuolella 200 metrin päässä on havaittu liito-oravan elinpiiriä (paikka: Kangas) sekä vuonna 2014 että vuonna 2016. Tämän vuoksi on toivottavaa, että asemakaava-alueella säästetään eteläosissa puuta kasvava vyöhyke liito-oravien kulkuyhteytenä esiintymisalueilta toisille.

Suosituks

Lähdeympäristö ja noropuruoma tulee säilyttää mahdollisimman luonnontilaisena viheralueena asemakaava-alueella. Silmällä pidettävän ja direktiivilajin liito-oravan kulkuyhteydet asemakaava-alueen yli tulee turvata. Lähteen ympäristö on tällä hetkellä luonnontilaisen kaltainen. Purouoma on jonkin verran aiemman metsähoidon ja ympäröivän ojituksen heikentämä, mutta luonnontila paranee metsän kasvun myötä. Pellon laidan vesilammikon luonnontila tulisi selvittää ja mahdollisuuksien mukaan rajata rakentamisen ulkopuolelle, kuten puro ja lähdeympäristökin.

Liitekartta 1.

kaavakartta\Kaavakartta_Viisari-Saarinen_TM35-008_27012016_.dwg

 = lähde
 = puro

Lähteet

Jäntti, A. 2014. Toivakan kirkonkylän osayleiskaavan luontoselvitys, 59 s.

Liukko, U-M., Henttonen, H., Hanski, I. K., Kauhala, K., Kojola, I., Kyheröinen, E-M. & Pitkänen, J. 2016. Suomen nisäkkäiden uhanalaisuus 2015 – The 2015 Red List of Finnish Mammal Species. Ympäristöministeriö & Suomen ympäristökeskus. 34 s.

Ympäristöhallinnon Eliölajit –tietojärjestelmä, SYKE/LK 26.5.2014.

<http://www.birdlife.fi/suojelu/lajit/homotiainen.shtml>

[http://www.ym.fi/fi-FI/Luonto/Liitooravan_suojelukaytannot_metsataloud\(38931\)](http://www.ym.fi/fi-FI/Luonto/Liitooravan_suojelukaytannot_metsataloud(38931))

Vesilaki

<http://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/2011/20110587#L2P11>

Saarinen II

